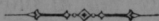

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 9.

V Ljubljani, 1. maja 1881.

Tečaj XXI.

Názorni nauk v drugem razredu ljudske šole.

6. Vaja.

V r t.

Ko sem vas zadnjič vprašal, kaj vidite v vaših navadno med hišami, rekli ste: Med hišami vidimo vrte, livade in polja. In prav ste odgovorili. A danes si hočemo nekoliko bolj natančno ogledati vrt, katerega vsi dobro poznate. Le pogledjte malo okolo hiše, in videli boste, da zadej za hišo je navadno vrt. Tvoji stariši imajo vrt; tvoji tudi. Vrt Jožkovih starišev je mnogo večji, nego li vrt Andrejčkovih starišev. Imamo tedaj velike in majhene vrtove.

Povédi mi ti, Matijček, kakšne rastline vidiš po vrteh? — Po vrteh raste solata, kumare, redkev, korenje, koleraba, ohrovt, grah, čebula, zelena, petršilj i. t. d. Vse take rastline, ki rastejo po vrteh, imenujemo povrtnino. Od nekaterih povrtnin jemó samo sad, od nekaterih peresa, in od nekaterih samo korenino. — Od katerih povrtnin jemó sad? od katerih peresa? od katerih korenino?

Poglejte, tukaj imam povrtnino! Kako se imenuje ta povrtnina? To je solata. Povedi mi ti Jožek, kakšne dele ima solata? Korenino in listje. — Kakšno je listje? Mesnato. — Kakšno ima barvo? Zeleno. — V kaj se zvija listje? V glavice. — Če glavice potipljimo, kakšne so? — Čimu ljudjé sejejo solato? Da jo jedó.

Kako imenujemo to povrtnino? To je kumara. Povédi mi, kakšne dele ima kumara! Korenino, peresa, cvet in sad. — Kakšen je sad? Debél in podolgasto-okroglast. — Kakšno barvo ima listje, kakšno sad? — Kakšno barvo ima cvetje? Rumeno. — Potegni z roko po listih

in povédi mi, kakšni so! Grapasti. — Potegni z roko po sadu in povédi mi, ali je gladek ali ni! Bradavičast. — Čimu sadé ljudjé kumare? Ker jih jedó. — Kako jih pripravljajo za jed?

Kakšna povrtnina je to? To je retkev. Kakšne dele ima retkev? — Kakšna je korenina? Okrogla. — Komu je korenina podobna? Repi. — Kakšno barva ima od zunaj? Črno ali sivkasto. — Kakšno barvo ima od znotraj? Belo. — Kakšnega okusa je korenina? Reznega. — Čimu sadé ljudje retkev?

Na ta način opisuje učitelj bolj znane povrtne rastline, ter povdarja posebno korenino, listje, cvet, sad in korist vsake rastline. Vsako rastlino naj učitelj v šolo prinese in jo otrokom v njenej pravej podobi razka-
zuje. — Potem naj preide učitelj k ovočnemu drevju ter naj začnè nekako tako-le:

Po nekaterih vrtil vidimo tudi drevesa. Pri vas Francek jih uže imate. Povédi mi, kakšna drevesa rastó po vrtovih! Jablane, hruške, češplje, slive, češnje, višnje, breskve, smokve i. t. d.

Katere dele ima vsako drevo? Korenino, deblo in veje. — Kaj vidimo na vejah? Mladike, listje, cvet in sad (ovočje). — Kaj vidimo na deblu? Skorjo. — Kakšno listje ima jablana? Jajčasto-okroglo. Kakšno je ob kraji? Napiljeno. — Kakšno je od spodaj? Večjidel kosmato. — Kakšen je sad? Okrogel. — Kakšnega je okusa? Sladkega ali sladko-kiselkastega. — Kakšno barvo ima listje? Kakšno cvetje? Belorudečkasto. — Kakšno barvo ima sad? Rumeno, rudečo ali tudi zeleno. — Ako razrežemo jabolko, kaj najdemo v njem? Pečke. — Čimu sadé ljudjé jablane? Ker jedó jabolka presna in posušena. — Jabolka so prav dobra in zdrava jed. Po gozdih rastó tudi divja jabolka, ki je lesnike imenujemo. Sad od lesnik je nevžiten.

Po tem zgledu naj učitelj opiše tudi hruško, češpljo, slivo, črešnjo i. t. d. — Sadje, ki ima koščice v sebi, imenuje se koščičasto sadje, recimo: češplja, sliva, črešnja i. t. d.

Razven dreves in povrtnin nahajamo po vrteh tudi še druge rastline; recimo: rudeče grozdíče (ribezel), bodeče grozdíče, korun, peso, bob i. t. d.

Tudi cvetice rastejo po vrteh zaradi lepšega. Nu, Anička, povédi nam ti, kakšne cvetice imate pri vas na vrtu? Lilije, nageljne (klinčke), rožmarin, vijolice, solnčnice, rože i. t. d.

Vrt je večjidel razdeljen v gredé. Med gredami so stezice, da se lahko hodi, kadar je treba kak plevel izrovati. Nekatere stezé so prav ozke, nekatere so pa tudi široke, da lahko po dva človeka hodita po njih. Te poslednje imenujemo glavne stezé, óne druge pa pstranske stezé ali pota. V nekaterih vrteh vidimo tudi uto. V uti stoji miza in klopi. Nekateri vrtil so ograjeni, da ne more živina vanje. Ograde so zidane ali lesene. Ako je ograda zidana, pravimo:

vrt je obzidan (z zidom obgrajen); ako je ograda lesena, pravimo: vrt ima plot.

Vrt tvojega očeta leži tikoma ceste, po katerej se živina gôni na pašo. Ako bi prišla živina na vrt, to bi ne bilo tvojemu očetu ljubo. Kaj praviš, zakaj ne? Ker bi naredila mnogo kvare (škode). Da se kaj tacega ne more zgoditi, zato so vrta ograjeni z zidom ali s plotom. Nekateri vrta imajo živ plot. Kdo mi zna povedati, kaj je živ plot?

Po tacem in enacem razgovoru naj učitelj navéde nekoliko primernih prigovorov, naukov in uganek, ter naj pové tudi kako primérno povestico ali básen, kakor smo to užé pri poprejšnih vajah omenili. Tukaj naj dodam le nekoliko uganek, ki k današnji obravnavi spadajo. Kakor je bilo užé rečeno, učitelj bi moral imeti vedno pripravljenega gradiva, a da to doseže, treba mu je pridno čitati različne knjige ter si iz njih izpisovati take stvari, ki mu jih je v šoli pri poučevanju treba.

Uganke: Katera glava nima ne oči ne lic ne nosa? (Zelnata glava; solatina glava.) — Zeleno kakor travica, pa liže sol kakor kravica. Kaj je to? (Kumara, ko se naredi za solato.) — Poln vrt rumenih jag-njičev. Kaj je to? (Zrele kumare na vrtu.) — Belo je, a sir ni; repato je, a miš ni; sol liže a koza ni; grize, a pes ni. (Retkev.) — Starec je nad zemljo, a brada mu je v zemlji. (Čebula.) — Kdo z glavo na jednej nogi stoji? (Zelnata glava.) — Bela se rodí, zelena odraste, a rudeča v grob pade. Kaj je to? (Črešnja.) — Najpred belo kakor sneg, potlej zeleno kakor trava, potem rudeče kakor kri, otrokom prav dobro diši; kaj je to? (Črešnja.) — Kdo ne jé češpelj, ne sliv, ne jabolk? (Kdor jih nima.) — Kdaj so črešnje najboljši? (Kadar so v ustih.)

Kar se tiče pripovedek, ki k tej obravnavi spadajo, imamo jih veliko število, le poiskati jih je treba po različnih slovenskih knjigah, in to, kar je najboljšega, naj si učitelj izbere. Meni bi se naslednja povestnica zdela prav primérna:

Neka marljiva mati so imeli na vrtu vsakovrstno povrtnino. Negera dné rekó svojej hčerki: „Lizika, poglédi tukaj na spodnjej stráni zeljnega lista ta-le majhena, rumena zrnica. To so jajčka, iz katerih se izvalé gosonice, ki zelje in ohrovt objédajo. Takój danes popóludne preišči vsak listek in pokončaj jajčka, da bode naše zelje lepo in nepoškodovano ostalo.“

Lizika si misli, da je k temu delu še dovolj časa, ter naposled čisto pozabi, kar so jej mati rekli. Mati so nekoliko tednov bolehali in niso mogli na vrt. Ko pa ozdravijo, primejo Liziko za rokó in jo peljejo k zelju, ali glej! — gosonice so vse zelje obrale takó, da ni bilo družega viditi nego steblica in golo rebrovje objedenih listov. Prestrašena in osramoténa deklica se razjoka nad svojo nemarnostjo. A mati jej rekó: „Stori, kar se danes lahko storí, koj danes, in nikoli ne odlašaj na jutri“.

Tacih povestic je v „Krištofa Šmida sto malih pripovedek“ precejšno število: N. pr.: Cvetlice; Črešnje; Hruške; Jablana; Retkev; Velika zelnata glava in dr.

C.

France Malavašič.

Rahlo naj te ruša krije,
Spavaj dragi brat sladko;
Luč nebeška naj ti sije,
Mir in pokoj naj ti bo!

Tako pričinja v „Novicah“ 1863 (l. 42. 43 in po nemški v Triglavu) vže ranjki J. Kosmač o svojem pokojnem prijatelju „življenjepisne črtice“, v katerih našteva tudi spise njegove.

Rodil se je France Malavašič 18. avg. 1818 v Ljubljani, v predmestju Gradišču; hodil le-tu v normalne in latinske šole, v katerih sta se zanj nekoliko bolj zanimala profesorja Fr. Heinrich pa L. Martinak; l. 1839 je osmošolec poslušal o slovenščini prof. Fr. Metelkov nauk, l. 1841 — 43 v Gradcu pravoslovje; l. 1843 pa ga v Ljubljano izvabijo „Novice“, katerim je bil, kakor same pravijo, domoljubni mož in dobroznani pisatelj od prvega začetka noter do zadnjega dneva neutrudljiv pomočnik. Vstopivši v zdravniško šolo postane ranocelnik ali vrach, in l. 1847 za Metelkom pri deželnem poglavarstvu prelagatelj vladnih postav in ukazov za Kranjsko deželo, kar je ostal do smrti 28. jan. 1863. Na grobu so mu peli čitalniški pevci, in prijatli njegovi so djansko pokazali, da so cenili delavnost rajnega na domačem polji itd. — „Da je bil Malavašič izvrsten pesnik, mi ni treba posebej praviti, piše Kosmač („Novic.“ 1863 str. 347), dovolj je, da ga pesmi pojó, pa le škoda, da jih je precej nenatisnjenih že pred smrtjo nekemu Slovanu, vdova njegova méni, nekemu Hrvatú, posodil, od katerih pa zdaj ni sluha ne duha“.

Vzbujevan v latinskih šolah nekaj po „Krajnski Čbelici“, nekaj po omenjenih učiteljih je jel Malavašič popevati čim dalje tem glasneje v jeziku nemškem in slovenskem — nazivaje se „Milko ali Prostoslav Milko“. Perva znana pesmica njegova nahaja se v „Illyr. Bl.“ 1838 Nr. 17: „An Dr. Prefhéern. Veranlasst durch sein Sonnett im „Illyr. Bl.“ Nr. 14 (An die Slowenen, die in deutscher Sprache dichten)“, kjer spoznava, da so dotlej Slovenci, brez mojstra-pevca, brez pravega vodnika, obračali se drugam, a da odslej hočemo za teboj, za Prešernom, kteremu torej v zadnji kritici navdušeno kliče:

Fleug uns, o Liebling heimischer Camöne!
Vorán mit liederreichen Adlerschwíngen,
Und folgend wollen wir, gleich Dir, dann singen!

Milko.

L. 1839 poje ondi (Nr. 4) v pesmici „Täuschung“ o tičkih preljubih, o lastovici, in kar pravi v zadnjem odstavku o njej, veljá malo da ne o pesniku samem:

Mit des Fittig's letztem Schlage
Werden deine Jubelsänge
Deine eig'ne Todtenklage;
Denn so dankt die spröde Menge!

L. 1840 zapoje Prostoslav Milko za Prešernom v št. 23 Glosa po geslu: „Kdor pozná otčestvo svoje, — Njega čast in hvalo poje, — Mu dušee vence vije — Zgol iz cvétlic domačije“ še v Bohoričici, št. 50 pa že v Gajici v dveh sonetih „Slovstvo slovensko 1833 — 1840“ še dokaj černo; l. 1840 — 41 je opisuje v Carniolia III. (Slovenische Literaturzustände währ. des Jahrzehends 1830 — 39. Nr. 54. 55. 71. 72.) nekoliko prijetniše, in še prijetniše v „Jordans Jahrbücher f. slaw. Lit., Kunst u. Wissenschaft 1843. Leipzig. S. 223 — 225“. (Vid. Jezičnik X. Metelko str. 53. 54 l. 1872.)

L. 1841 je v „Illyr. Bl.“ Nr. 9. sicer brez gotovega znaka brati „Krajnska Sava“ (Nak — noč'mo jih imeti — Per Krajnski prosti Sav', — Katiro čjo požreti — Ti lakomni žerjav' itd.), Nr. 23. pa z navadnim podpisom „Sava in Slovénka“ (Kje zvirá bistra Sava, — Tak čista ko srebró, — Kreposti mati zdrava, — Ki umno da glavo?), in odgovarja, da na Kranjskem, izpod silnega Triglava, v Slovencev domačiji, kjer deklica iz cvetlic ob vodi splete si venca dva, pervega ljubemu, drugega cvetečega pa spusti po reki: „In vencu temu pravi: — Obvaruj zdaj te Bog! — Pozdravljaj mi ob Savi — Vse brate krog in krog!“ (cf. Ledinski, Vilhar).

L. 1842 poklonil je Malavašič čestitko nemško in slovensko v Carniolia V. „Za visoki god Nj. c. kr. visokósti, prejasniga gospoda nadvojvode Joana, 24. Rožicvéta 1842“. — L. 1843 prinesel je „Illyr. Bl.“ Nr. 20 poleg Fr. Halma njegovo „Ljubezin“ (Sercé, jez tebe prašam: — Ljubezin je kogá? — „Dve duši ena misel, — Sercé enó za dva“ itd.), in l. 1845 Nr. 43 pesmico „Perstan“ (Perstan dal sim narediti, — Rekel sim zlatarji: — Perstan mi zvariti moraš, — To de lep bo varji itd.), ktero je ondi ponemčil prijatelj mu L. Kordesch.

Kedar pa Slovincem prikažejo se „Novice“, oglasi se v njih Malavašič koj l. 1843 št. 2 pesnik: „Kako se pride iz vajšnic na slamo“ (poleg nemškiga prestavil Malavašič); št. 7: „Oče naš za odvernenje martranja živál“ (poleg nemšk. po Salomon. pregov. 12, 10: Pravični se tudi živine svoje usmili, pa sercé hudobniga je neusmileno); št. 14: „Nar lepši imena“; in št. 26: „Slovó od leta 1843“. V izgled bodi:

Nar lepši imena.

Kdo mēni zmed vas li povedati vé
 Nar lepši, nar slajši imena,
 Ki v ustih narodov vse zemlje živé,
 Ko solnce na neb' brez preména?

Nar pervo, nar slajši in nar bolj svetó,
 Pred katerim vse druge molčijo,
 Imé je Bogá v vsih vekih enó,
 Vse serca naj njemu gorijo!

Za tém pa nar lepši imé se glasi,
 K' ga déte nar pervo imenuje:
 Očeta in mater'! — Peklensko 'ma kri,
 Kdor tega se imena sramuje.

In tretje, ki serce tak' sladko spodžge,
 Je drago ime domačije,
 Za ktero sin pravi junaško umerje,
 Kri svojo rad za-njo prelije.

In kolikor še je na zemlji imen,
 Za tebe sladko ni nobeno,
 Če serce imenov teh tvoje ne cén',
 In bode naj tudi le eno!

Kakor sklenil prvi, tako je s pesmico pričel drugi tečaj Malavašič v „Novic.“ 1844 l. 1: „Kmetijske in rokodelske „Novice“ vsim svojim prijatlam in podpornikam za novo leto“. — V št. 25 opeva poleg nemšk.: „Oče na smertni postelji“ (Kmet zlo bolan u hiš' leži — In sinam svojim govori: — „V vinogradu je zakopán — Zaklad prelep, ki vam bo dán, — Kopajte le in išitè!“ itd.) — In v št. 39 priporoča tudi poleg nemškega rojakom svojim:

Bodite, kakor čbéle!

Kadar čbela gré cvetlice
 Obiskavat, med popívat,
 Pridno vezat na nožice
 Si onožje, slasti vživat;
 Mislim: Človek! ljubi délo
 In posnemaj pridno čbélo!

Kadar čbela satje dela
 Iz voská čisté lepôte,
 Kakor de bi stvarit' imela
 Serca iz sladké belôte;
 Mislim: Človek! serce vari,
 De se v grehu ne opári!

Kadar čbela v panj prileze,
 Se koj med sestrice spravi
 Brez skoposti, serdi, jeze,
 U ljubezni serčni, pravi;
 Mislim: Tam je sreča prava,
 Kjer edínost je in sprava!

Kadar čbela pričakuje,
 De veselje raja vžije,
 Mater skerbno pogleduje
 In jo z krilci milo krije;
 Mislim: Tak', otróc'! bodíte,
 Starše svoje vsi ljubíte!

Kadar čbela, jeze polna,
 Z želam ojstrim preskerbljena,
 Vid' nevarnost, v boj gre voljna,
 De kraljica ni zgubljena;
 Mislim: Glejte, tako varja
 Prav' rojak dom in cesarja!

Kadar čbela vsako delo
 Tak' umetno, modro déla;
 Al' bi serce se ne vnelo,
 Al' bi duša ne zapela:
 Stvarnik, Ti si poln modrósti,
 V majhnim, kakor v velikosti!

Perva odgoja otrokova.

(Spisal Jos. Ciperle.)

8.

Človek ima šest čutov: víd, slúh, vóh, okús, típ in tako nazivani splošni čut. Da vidi, ima očí, da sliši, ušesi; za vohanje ima nos, za okušanje jezik, za tipanje ustni in perste; in da čuti, kožo in živce v nji. Očí, ušesi i. t. d. se imenujejo čutila.

Nekova poslovica veli, da je okó zercalo naše duše. In to po pravi. Nevoščljivec ti ne bode mogel zreti premo v obraz; celó otrok, ki si je v svesti kacega pregreška, poveša očí k tlam. Bister pogled oznanja bistrega duhá. Notranja radost se leskáče prelepo v jasnem pogledi. Kalne očí so vselej znak omračenega duha.

Kar smo tú povedali o očeh, to veljá, se vé, v ožjem pomeni o drugih čutilih. Čuti imajo vendar še drug važnejši pomèn. Česar ni videl, česar ni čul človek, tega tudi ne vé. Poglejmo gluhonémcev! Ti so taki ljudje, ki so porojeni gluhi na svet. Slišali niso zatorej nikdar nobene besede, zato ne morejo dati od sebe tudi nikacega glasú. Človek, gluhi in slep, nima tudi nikacega razuma, nikake pameti.

Ako hočemo n. pr. vedeti, kakóva je ta ali ona stvar, moramo si jo ogledati na tanko. Ako hočemo vedeti, kakóv glas ima ta ali ona pesen ali godba, moramo jo čuti na svoja ušesa i. t. d. Od vseh teh stvarí se porájajo v naši duši podobe, ki so več ali menj enake onim stvarem, ki so vplivale na naša čutila. Bolj enake so, čim natančneje smo si jih ogledali. Te podobe imenujemo predstave. In te so podlaga dušnemu življenju, kakor jed in pijača telesnemu.

Zdaj nam je jasen pomen naših čutov in čutíl. Najvažnejše je okó. Ono je sicer jako dobro zaščitenó, a vendar se pokvari prav z lahka. In zato je toliko kratkovidnih in slabovidnih ljudi, moških in — žal! tudi ženskih. Nič ni neprijetnejšega, nego li mlada ženska z naóčnicami. A temu je krivo, da dan danes posnemljejo ženske v vsem moški spol. One nosijo uže moške klobuke, moške suknje, na kratko pristrizene lasé, one studirajo prav tiste modrosti in učenosti, kakor moški; in zato jim gre nositi tudi naóčnice, kakor moškim. In sinovi in hčere teh kratkovidnih žensk bodo prave slepe miši! Najboljše zánje, ako se zarijejo po kertovo živí v zemljo.

Ljudje zdaj vse vedo in celó ženske so sila učene! One znajo, kakó se sučejo planetje vkrog solnca, od kod prihaja zvezdam svetlôba, kaj je luč, kaj svetlôba. Vendar tega ne vedó, od kod dobiva naša duša svojo luč, svojo svetlôbo. Očí so, ki jo razsvetlujejo, očí so pred vsem drugim, ki jej donášajo hrane. A kratkovidne očí ne. In za tega voljo

so današnje ženske také pusté, také merzle, také napíhnene. One beró pač mnogo; in branje razvíja duhá, to je resnica. A knjige jim le še bolj sesvedrájo um. Molitevne in kuharske bukve naj jim bodo edini izvór modrosti in učenosti.

Kaj nam je storiti, da ohranimo sebi in svojim otrokom zdrave očí? Varuj jih prahú, mraza, vročine in prežarke svet-lôbe. To je glavno pravílo.

Zjutraj naj se ne umivajo očí s premerzlo vodó. V ta namen je dobro, ako se postavlja voda úže zvečer v sóbo, da se nekoliko ogreje.

Svariti imam stariše, naj ne tepó otrok po glavi. S tem se ne pokvarijo lahko samó očí, ampak tudi ušesa. Ako zasluži otrok, da ga tepeš: tēpi ga po ónem deli telesa, katerega ne smeš imenovati v kaki naobraženi družbi. Ta del je tudi jako občuten, in ne pokvariš ga z lahka. Zaušnice vendar so bile úže pogostoma vzrok gluhosti; in če tudi ni oslepel še nikdo zaradi tega, vendar očí si je pokvaril.

Dalje je neka prav brezumna navada razširjena v ljudstvu. Kakov znanec ali prijatelj se priplazi na tihem za herbet, ter ti od zadaj zatisne očí, in ti moraš vgibati, kdo ti jih je zatisnil. To je brezumna in za tvoje očí kvarna šala. Očí stiskati, praskati, sploh imeti preveč opraviti ž njimi je brez pametno in kvarno.

Za očí je napósled strup, ako gledaš predolgo v solnce, v mesec, v ogenj, na sneg; tudi ne bēri, ne piši in ne šivaj na solnci, niti ne v sómraki. (Sómrak - Zwielicht.)

Očí se tudi izpridijo z naóčnicami. Nekdaj so nosili naóčnice samó profesorji in drugi učeni in modri možjé. Ti so bili častitljivi starčki, ki so vse življenje žertvovali učenostim. A prišla so nekatera v duhi uboga zijala, ki so hotela imeti tudi také učeno in častitljivo lice, kakor ti učenjaki. In šli so k naóčničarju, ter si kupili naóčnic, jih nateknili na nos, ter se šopirili ž njimi, kakor sraka s pavjim perjem. Ljudje so jih s perva tudi gledali, čudom se jim čudili in jih častili, ter rekali: „Glejte, ta človek je jako učen, ker nosi naóčnike!“ — A pokvarili so si očí, ter so bili prisiljeni pozneje nositi naóčnice. Takó je še dan danes. Z okenčino se začēnja in s slepóto končáva.

In ženske, ali niso te tudi „ženjalnejše“, ako nosijo steklo na očeh?

Omenjal sem úže v prejšnjem poglavji, da se otrok pogostoma kóplji. A varujmo se, izmivati mu očí z isto vodo, s katero smo mu očedili njegovo teléсце. V tej vodi se je namreč posedla vsa nesnaga, ki se je deržala njegovega teléсca, in lahko je na takov način, da je pride kaj v očí. Tudi ne briši mu očí z isto otiračo, s katero si mu brisal druge ude. V to naj ti služi čista platnenína ali góba.

O ušesih, nosi in jeziki veljá z nekaterimi izjemami vse to, kar sem povedal o očeh.

Vendar o tipi naj pregovorim nekoliko obširnejše. Tipamo namreč izlasti s persti in z ustnicami. Zató je prvi uvèt za razvoj temu čutu pogosto umivanje omenjanih organov. Žalostna resnica je, da se prav ta čut najbolj in malo ne povsod zanemarja. A vendar je tako važen. Po noči in v temoti nam je on edini kažipot, edini vodnik. Kaj nam je zatorej storiti? Razvijajmo ga uže v prvi mladosti. Začenjajmo ž njim pri otroki, ki ima stoperv tri leta. Se vé, tip se ne razvíja pre-naglo, treba je časa, treba je poterpljenja.

Polóži pred otroka razna terda trupla: les, železo, kamenje i. t. d. Naj potiplje večkrat te snoví, naj jih stiska, naj jih skuša razdrobiti. Ne bode šló. Njegova moč je preslaba, snoví so preterdé.

Zavíj otroku omenjana trupla v ruto. Naj skuša sedaj določevati s tipanjem, kje je železo, kje les, kje kamen. S prava se utegne motiti. A treba je časa, treba poterpljenja, in skôro bode se privadil izverstno določevati stvari, ki so zavite v še tako debelo ruto. In čim natančnejše ti pové, kaj je to, kar je otipal sedaj, tem bolj je razvit njegov tip.

Pozneje mu daj v roko mehkejša trupla: vosek, volno, kruh i. t. d. Tudi to naj potiplje večkrat. Zavíj te snoví spet ruto *), in spet naj ti določéva kje je to ali ono. Ko se je temu privadil, zavíj mu nekatere mehke in terde snoví v ruto, in spet naj ti določi, kaj je to, kar je otipal, kaj ono **).

Marsikdo poreče: to je preveč za otroka, ki je jedva dorastel tretje leto. Jaz odgovarjam: ako je triletnemu otroku to težavno, je šestletnemu kar nemožno. Čim mlajši je otrok, tem mehkejšo, tem občutnejšo kožo ima na telesi, in zatorej tudi na perstih. Tedaj je čas, vzgajati in razvijati ta čut; ko se koža terdi in je menj občutna, takrat prepozno.

Toliko o tipi. Pameten vzgojitelj bode vedel, ali mu je razširjati te vaje, ali jih kerčiti.

Ali pomniti je treba najprej: Treba je časa v to, treba je poterpljenja. Prehiteti se ne da nič.

(Dalje prih.)

Zabava in pouk.

Škriljasto kamenje, pervina zemeljske skorije.

Je-li zemlja ohranila kaj sledu velikanske pretvorbe, ko se je voda zbirala na nji? Se-li nahajajo znamenja, ki dokazujejo, da se je to godilo?

Imamo obilo sledu in znamenj orjaške pretvorbe; pred nami leže mogočne škriljaste gore, iz katerih se bere zgodovina zemlje naše.

Kdor je videl kako kapljico na razbeljenem kamnji plešečo, ko se napihuje in v soparo spremeni, opazil je tudi berž ko ne, da je razperšena

*) Umeje se, da imajo imeti te snoví vse enako velikost.

***) Dalje je treba paziti, da otrok ne vidi, kaj si zavíj v ruto.

kapljica pustila malo progico za seboj na razgreti stvari. Preiskavši to progico najde, da ima v sebi terde obstojne dele, ki so bili popred v vodi ter so ostali na mestu, kjer se je voda izparila. Iz malo sline se dobi na razgretem gladeži ostanek raznih soli in nekoliko organskih snoví, ki so bile slini primešane. Iz tega se učimo, da voda pri zaviranji in kuhanji pušča za seboj svoje terde dele, ki se v soparico ne spremené. Gospodinje so gotovo že mnogokrat to opazile, da se beli kamen naredi v pocinjenih posodah, ako se voda mnogokrat zavira v njih. Imenujejo ga navadno kotlovinski ali vodni kamen in se terdo vsede na dnu in ob stenah pocinjene kuhinjske posode.

Če pomislimo, da je bil parokrog okoli zemlje, na kateri se je terda skorija narejala, nasičen s premnogimi terdimi deli, da je voda, padajoča iz višav tudi terdino izpirala ter prašne drobce zopet vzdignila po hudi soparici v zrak, potem nam je jasno, da je neprestano kuhanje in vrenje vsacega vodovja čez leta in leta na zemlji naredilo terd ostanek, v katerem se je vse sesedlo, kar je imela voda v sebi terdega. Tako se je naredila druga nova skorija, krog zemlje, ki je čedalje debelejša postajala. Pozneje pa se je ta skorija vsled ognjenega bruhanja večkrat dvignila kvišku kot nova versta gorovja. Ogenj in voda sta naredila tedaj zemlji novo lupino, ki je še sedaj na nekaterih krajih videti v gorskih skladih kot drugo naj starejše kamenje. Imenuje se škrljnik ter sestavlja cela gorovja. —

Kamenje, ki se je pod vodo naredilo.

Koliko tisoč let je škrljasto kamenje ostalo, terdo poveršje zemlji, ni moč določiti. Ne dá se pa dvomiti, da je škrljasta odeja, ki je nastajala vsled neprenehane izparivanja vodé, dolgo dolgo časa biti morala, predno so se nove plasti in druge kamenite skorije na poveršji naredile. V novejših časih so namreč našli v škrljniku sled rastlin in živali. Te pa so le s časom morale oživetí, ko se je namreč zemlja dovolj že ohladila ter so bila tla sposobna in priredjena za obstanek tega življenja.

Nastanek škrljastega kamenja dela mejo med raznima neizmernima dobama ter je v sredi dveh velikanskih pretvorb naše zemlje. Pred nastankom škrljnikov se je terda zemeljska skorija narejala tako, da se je žareče-tekoče kamenje ohladilo in oterdilo. Po nastanku škrlila ni več ogenj toliko uplival na zemeljno poveršje, kakor poprej, in voda zbira joča se v udorih in globočinah pričela je zemljo preobrazovati. Goré iz perve dobe so perhnele in voda je iz njih nabirala v globočinah zemlje nove sklade, ki so vedno mogočnejši postajali in velikanske kamenite plasti narejali. Iz teh je pozneje novo gorovje vstajalo.

Kakor se dandanes na dnu morja vse sèsesta, kar dež po zemlji izpira ter v studencih, potocih in rekah v morje donaša, blizu tako se

je takrat moralo goditi, in iz sèsédenega blatu postalo je novo kamenje, ki se imenuje drob (Grauwacke). V drobu je že več sledu o živalih in rastlinah. Nad drobom pa leži premog, ki ni družega, nego okamneli ostanki velikanskega rastlinstva, ki je poprej zemljo že tu in tam kinčalo.

Rastline sicer niso pod vodo rastle, nego tla, v katerih so rastline koreninile, so se zanje pripravile pod vodo. Dno pa se je iz brezden vzdigovalo vsled mnogih vulkanskih pretvorb, naredivši novo gorovje in doline, ki so se razprostirale nad vodo, a drugi deli zemeljske skorije, ki so se vzdigovali nad vodo, pogreznili so se, da jih je morje zalilo. Tako se je sim ter tje naredila nova zemlja, nova perst, na kateri so se rastline zaplodile in živali oživele.

Ni ga mičnejšega in podučljivšega popisa, nego je oni o ostankih prasketnih živali in rastlin, ki se jih dandanes obilo najde. A tudi pozneje, ko so že živali na zemlji živele in rastline poganjale, godile so se velike in silovite premembe, ki so zemljo tako bistveno predružačile, da bi o njenem nekdamnem življenju ne vedeli ničesar, ko bi ne bili učenjaki preiskavali gorstev, ki kažejo še sled prominulega sveta.

Ne moremo si misliti, da bi tudi po premogovi dobi, kakor jo imenujemo, in ki je trajala mnogo tisoč letij, zemeljno skorijo ne bili predružačili velikanski pretresi, vsled katerih so postale nove gore in doline. Nasledek temu je bil, da so vode svojo strugo zapustile ter se izlile v nove globočine, ki so bile poprej suha zemlja. Rastline in živali na suhem zalila je voda ter so se utopile, nasprotno pa so one v morju živeče prišle na zrak, kjer so poginile. A tu in tam je ostal sled življenja, in ta sled je tako mogočen, da se pred nami razprostira kot orjaška stvar, kot veliko gorovje raztegnjeno skozi več dežel.

Vse apneno, peščeno, kredno gorovje, kakor tudi ono, v katerem se nahaja mavec in kamnena sol, nastalo je nekdam pod vodo. Ti skladi so jako bogati školjk in lupin tacih živali, ki morejo živeti le pod vodo. Apneni in kredni skladi pa itak niso družega, nego ostanki premajnih živalic, ki so, zapustivši svojo hišico, poginile.

Poučevanje v naravoslovju.

(Dalje.)

Šesti dan.

Izžarivanje.

V zapertem prostoru privzamejo ter se segrejejo s časom vse stvari, dasiravno so tudi raznega poveršja, enakomerno; privzemanje in oddajanje toplote verši se neprestano. Ako bi v naravi ne bilo te modre vravnave in naprave, bila bi toplota za nas brez vsake vrednosti, ter

bivanje naše na zemlji bilo bi pri sedanjih razmerah silno žalostno. Kako bi se mogli po zimi pri topli peči pogreti, ako bi toplota ne imela nagona, sprijemati se z merzlimi reči, in kako bi se mogli po leti ohladiti v hladni senci! Ne bi mogli ne kruha peči niti jedila kuhati, kajti vselej se morajo toplotni deli sprijeti z merzlimi snovmi. — Brez te naprave ne bi mogli lesa prižgati, ne sobe согreti, niti kovin topiti, ter pogrešali bi večino našega koristnega orodja. —

Zaradi tega naravnega zakona, da se namreč toplota druží in sprijema z merzlimi telesi, nastane pa tudi obilno in razne škode; imenujte nekatere! — Mnogo ljudi nakopalo si je bolezen ali celo smert, ko so se vroči prehitro ohladili, isto tako, ako iz mraza precej šli k topli peči. Zgledi. — Ponavljanje občno!

Sedmi dan.

Danes se pa hočemo nekoliko o tem pomeniti, kakošno moč ali učinke toplota razodevlje v naravi sploh. Izbeljeno železo, katero dene perica v meden gladež, napolni ves prostor, a ko se ohladi, ropota po gladežu sem in tjá. — Kdo od vas je že videl, kakošne šine na kolesa ali obroče na sode deva kovač na kolesa? — (Vročé.) Zakaj? — Ali ste že slišali, kako se zamore železni zamašek spraviti iz steklenice, v kateri se je terdno prijel? — (Okoli vratu steklenice more se oviti močan povoz, katerega morate potem dve osebi sem in tja vlačiti, tako dolgo, da se vrat steklenice vsled tega sukanja toliko segreje, da se zamašek lahko iz steklenice vzame.) Kateri zakon bi se dal navesti za to poskušino? — (Gorkota vse reči poveča in raztegne.) Kaj menite, kako se pa zamore to povečanje goditi? — Slišali ste uže pri drugi priliki, da je vsako telo telo sestavljeno iz majhnih delkov ali atomov, kateri so drug od družega z majhnimi prostorčeki oddaljeni. Te luknjice ali prostorčeki napoljeni so z eterom, toplota tedaj eterne prostorčke raztegne in poveča, vsled tega se posamezni delki drug od družega nekoliko bolj oddaljijo, telo se tako nekako poveča, t. j. zavzema večí prostor kakor z začetka.

Kaj je pa temu vzrok, da telesa ne razpadajo v svoje delke ali atome? — Deli ali atomi privlačvajo drug družega (privlačnost).

Velika kupla cerkve sv. Petra v Rimu dobila je razpoke, na njo so djali 5 vročih železnih obročev; ko so se obroči ohladili, zginile so razpoke. — Na konservatoriji umetnije v Parizu so célo zidovje z razgretimi železnimi drogovi na to, ko so se bili enkrat ohladili spravili v normalno stanje nazaj. (Skozi zid položeni železni drogovi, kateri so imeli velike vretenične matice, bili so zelo razgreti, in ko so se na to nategnili, privili so tesneje vretenične matice. Ko so se pa ohladili, skerdčili so se, ter tako zidovje bliže skupaj prisilili v pravo navpično namer.)

Les se na toplem in gorkem usuši; kako bi se dala pa ta prikazen razjasniti? — Kadar se kako telo vode navzame, poveča se na ta način; navedite nekaj takih teles! — (Okna, vrata in omare se že po zimi napno.) Skale dajo se razbiti z lesenimi zagozdami, ako se v spôkline zabijó in z vodo polijó. — Papir risarski se nekoliko omoči preje, kakor se prilepi; kadar se posuši, skerčil bi se rad skupaj, zato pa ostane vedno gladek in napet. (Katere telesa posebno rada vodo privzemó? (Lukničasta.) — Kaj se pa zgodi potem z vodo, ako se taka telesa silno razgrejejo? — Kaj se zgodi pa s telesi, kadar nimajo več vode v sebi? (Skerčijo se.) — Vendar taka telesa zgubé le tisto razširjenje, katero je voda prevzročila, prava začetna ali absolutna velikost telesa se pa vsled toplote ne zmanjša. Kaj se tedaj zgodi s takimi telesi zaradi toplote? — Ali delajo taka telesa res izjemo? — Kakšna pa je ta izjema, dozdevna ali resnična? — Imenujte še nekatere telesa, pri katerih je dozdevna izjema! (Les, papir, usnje i. dr.)

Ako se pa kako telo neenakomerno razgreje, razširi ali raztegne se tudi zaradi tega neenakomerno, in zaradi tega se dostikrat marsikaj zgodí, kar nam ni posebno všeč. Ako postavimo merzel kozarec na vročo peč, kaj se zgodi dostikrat s kozarcem? — Kako se to zgodi? — (Kozarec se zdolaj hitreje in močnejše razgreje in raztegne kakor na straneh in ker je kerheh in se ne da upogniti, pa počí.) Ako se podloži košček papirja, zabranjuje se naglo razširjanje toplote. Ako leži knjiga dalj časa na solncu, česa zapazimo na platnicah? (Skrive se.) Zakaj? — Še je mnogo družih takih prikazni, kdo vé nekatere navesti? — (Glen v spokah peči se odloči; glazura na kuhinjskih posodah odpada zaradi prenaGLEGA razgretja i. t. d.)

(Dalje prih.)

Slovstvena naznanila.

Matične knjige za l. 1880. so nam došle: 1. Letopis za 1880. Uredil dr. J. Bleiweis. Podaja nam na 395 str.: Umételjnost in umételjna obrtnost Slovencev. Kulturno-zgodovinska studija, spisal P. pl. Radicz. Kako važnost ima »Jordanis« za slovensko zgodovino-pisje? spisal S. Rutar. Jurij Križanič. Životopisna in literarna črtica. Po Kostomarovi spisal J. Steklasa. Življenje na morji in potovanje okolo svetá. Poslovenil in uredil J. L. Iz pótne torbe. Priobčil Fran Erjavec. Dr. Anton Murko. Životopis. Sestavil dr. Jože Pajek. O pristnosti kraljedvorskega rokopisa. Po raznih spisih sestavil E. Volčič. Običaji slovanski. (Božič pri Srbih.) Spisuje Fr. Hubad. Življenje in delovanje sv. Cirila in Metoda. Po okrožnici papeža Leona XIII. 30. dné septembra l. 1880. V Karlovci. Noveleta, spisal Emil Leon. Bibliografija slovenska. Od 1. jan. 1880 do 1. jan. 1881. Sestavil Ivan Tomsíč. Slednjič je poročilo o delovanji Matice slovenske 1880 od Andreja Praprotnika, sklep računa in imenik matičnih udov.

2. Kopitarjeva spomenica. Uredil Josip Marn. Knjiga obsega: Jernej Kopitar, od J. Navratila str. 1—111. J. Kopitar in sedanja slovenska slovnica od P. Ladislava Hrovata str. 112—114. Slovnice slovenske od Julija pl. Kleinmayr-ja str. 115—124. Tri prošnje Kopitarjeve l. 1809. str. 125—128. J. Kopitar pa dr. J. Zupan od J. Marna str. 129—131. Na str. 132—172 se nahajajo Kopitarjevi spisi, dva v izvornem jeziku, eden pa z opombami od P. L. Hrovata poslovenjen. Kopitar, sprožitelj slovenske kmetijske pratike od dr. Janez Bleiweisa na str. 172. Kopitar pa Pypin in Kolár str. 173—175 in slednjic na str. 176—188; Slavnost Kopitarjeva v nedeljo dne 22. avg. 1880 v Repnjah, oboje od J. Marna. Celo spomenico pa sklepa facsimilovano pismo Kopitarjevo od 10. okt. 1843.

3. Okó in vid. Spisal J. Žnidaršič, str. 106.

4. Vpliv vpijančljivih pijač na posamni človeški organizem in na človeško društvo v obč. Spisal dr. M. Samec, str. 42.

„Zgodovina slovenskega slovstva“, spisal in založil Julij plem. Kleinmayr, prof. v Kopru; natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovci 1881. se imenuje zavedajočim se Slovincem namenjena knjiga, koja se je ravnokar donatisnila. Obseg na 226 straneh je: I. O jeziku in delitvi po narečjih, II. Razdelitev slovstvene zgodovine, III. temelj slovanski vedi, IV. o azbuki, V. staroslovenščina, VI. Slovstvo slovensko, in sicer: A. Staroslovensko slovstvo: 1. Brizinski spominki, 2. glagoliško slovstvo, 3. cirilsko slovstvo, 4. slovenščina pred Trubarjem. B. Novoslovensko slovstvo od strani 45. do 226. — Knjiga se dobi, naslovom: Julij plem. Kleinmayr, c. k. profesor Capodistrija proti poštni nakaznici (Postanweisung) franko à 1 gld. 20 nkr. Ako kdo več iztisov naroči (vsaj deset), se zniža cena, posebno gg. učiteljem, dijakom srednjih šol in učiteljišč à jeden gold. — Naroči se lahko tudi (z zneskom vred) pri tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovci. Na naročbo ovega dela, ki je zahtevalo mnogo truda in veliko stroškov, uljudno vabi: spisovatelj.

Šolski ukazi.

Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 24. marcija t. l. Predštev aktivnih plač ljudskim učiteljem za l. 1882 predlaga se deželnemu odboru.

Da se dáje podpore iz normalnega šolskega zaklada za šolske zgrade, da se občini za prezidanje šole denar posodi, o tem se stavljajo dotični nasveti deželnemu odboru.

Razrešujejo se nasveti tukajšnih srednjih šol za oproščenje šolnine.

Pomnožnemu učitelju se odreka povišanje letne nagrade.

Dvoje ljudskih učiteljev se stalno umešča.

O poročilu deželnega nadzornika ljudskih šol pri nadzorovanji več ljudskih šol se dajo dotični ukazi.

Razrešijo se prošnje za nagrado in posojilno izplačevanje.

Iz deržavnega zbora.

Šolska debata v gosposki zbornici (še enkrat). Boj za osemletno šolsko dolžnost je začasno končan. Poslanska zbornica se bode o tem še en-

krat posvetovala, in stvar resno prevdarila. — Povsod so spoznali, da je treba vlajšati šolsko dolžnost, le zaradi forme (kako naj se to zgodi) so bili različnih misli, ali se ima to zgoditi po nakazni poti (Verordnungsweg), ali po postavi. Perva pot je negotova, ker šolske oblasti se menjujejo, in so različnih misel, druga pot je bolj varna, stanovitejša, ter ima več veljave in stanovitosti. Važni govori so se čuli tu in tam, tudi politiko so vmes tlačili, naj bolj temeljito je govoril grof Leon Thun, posebno pa je obžaloval, da se je vzel šoli verski značaj, dasiravno je ljudstvo v veliki večini katoliško. — Kar se pedagogike tiče, rekel je: ako je ljudstvu sploh potrebno še višjih vednost, morajo se sedanje šole razširiti, ljudstvo pa uže sedaj omaguje pod šolskimi bremenji; kar pa se gospodarstva in njega razmer sploh tiče, je neogibljivo potrebno, da se otroci pri dvanajstih letih morajo delu priučiti.

Opomba. Sleherni ve, da se otroku pri 12. letih razum še le prav za prav odpira, a dajte ljudem pred kruha, kruha; potem se bodo veselili šolskih palač in učenosti. — Otrok, kateremu želodec kruli, se bode malo unemal za učenost, in stariši katerim otroci zgodaj pomagajo kruh služiti, jih le s težkim srcem pošiljajo v šolo. To pa vendar vsakdo vé, da čversti dečki pri 12. letih lože delajo, kakor slabotni starčki; na kmetih nikdo ne praznuje.

D o p i s i.

Izpod Šmarne gore. V Smledniku imamo krasne, nove orglje, katere je g. Fr. Goršič iz Ljubljane tako umetno in vsem okoliščinam primerno izdelal, da si človek res boljsega dela želeti ne more. Orgle imajo 23 prav okusno sestavljenih glásnih izpremenov ali registrov, dva podprstnika (manuala), in v vsem vkup 1324 piščali, katere imajo hiter, čist in gladek glas brez zastajanja in kake hripavosti, kakor se to čuje pri orglah, ki nimajo očeta mojstra. Igra se lahko, naj kdo igra hitro ali počasi. Posamezni kakor tudi zbrani vkupni izpremeni so v najlepšem soglasji in imajo brez nepotrebne vršja prav prijetne in globoko segajoče glase, kakoršni se morajo slišati iz prav vredjenih cerkvenih orgel, ki so najpopolniše in veličastnejše glasbeno orodje. Tudi kar se tiče notranje mehanike, so te orgle prav znamenito izdelane. Meh, ki orglam daje enakomerno sapo, je primerno velik, pa vendar tako narejen, da ga vsak deček lahko goni. Vsa vretenca, sklepi i. t. d. so največ železni in stanovitno narejeni, da ne bode dolgo treba kake poprave. Po vsem tem pregledanem umetnem delu res čestitamo g. Goršiču, da je postavil v Smledniško cerkev tako krasno delo, katero je tej verste že 34; čestitamo pa tudi vrlim Smledniškim srenjčanom, ki so si napravili toliko lepo delo v svoji cerkvi.

Učiteljsko društvo za sež. - komenski okraj bode zborovalo dné 5. maja t. l. (četertek) ob 10. uri prèdpoludne v Sežani sè sledečim dnevnim redom: 1. Pozdrav g. preds. Ant. Lešana. 2. Verificiranje zapisnika minule učit. konference. 3. Zgodovina v ljud. šoli, govori g. Kauté, učitelj v Sežani. 4. O izgovarjanju „l“, „ú“, „v“ v ljud. šoli, govori g. Vrtovec, učitelj v Dolini. 5. So li premije koristno sredstvo pri odgoji mladine, govori g. Vodopivec, c. k. okr. šol. nadzornik. 6. Kako naj se opisuje tednik; govori g. Ant. Leban, nadučitelj v Komenu. 7. Predlogi.

K obilnej vdeležitvi uljudno vabi

Odbor.

Razne novice.

Cesarjevič Rudolf se je vračevaje iz jutrovih krajev nekoliko mudil v Zadru in dva dni v Terstu, kjer so Ga posebno slovesno in častno sprejeli, 20. p. m. je bilo mesto in okolica krasno razsvitljena, v četrtek 21. zvečer je šel skozi Ljubljano, in v petek ob 9. uri in 95. minuti je prišel zopet na Dunaj, potem ko se je mudil 10 tednov po jutrovih krajih. Kako Ga je vzvišeni oče, svitli cesar, veselo sprejel, kako ginjeni so bili tudi drugi člani slavne rodovine, lahko si mislimo, oče in sin sta se priserčno objela in sin je očetu dvakrat roko poljubil, res da, lep prizor avstrijskim narodom! — Svitla princesinja pride na Dunaj 9. maja 1881 ob 1 uri popoldne iz Schönbruna s svojo materjo, kraljico Belgijsko, in potem bode slovesen uhod v cesarski grad na Dunaj. — 10. bode slovesna poroka ob 11. uri v dvorni avgustinski cerkvi; za cerkveno svečanost je povabljen nadškof in kardinal Schwarzenberg iz Prage.

Knjižica »Cesarjevič Rudolf, nastolnik avstrijski,« je ravnokar prišla na svitlo in se dobiva pri Gerberju v Ljubljani po 10 kr. iztisek. (S poštnino po 12 kr.)

V seji mestnega odbora Ljubljanskega dné 12. p. m. je bila priznana mestnim učiteljem nagrada 330 gl. za poučevanje v obertnijsko - pripravljavni šoli za I. semester l. 1881; evangelijski šoli se je privolilo pripomoči 150 gl. za l. 1881, in na znanje se je vzelo, da ima prefekt g. Gnezda, ki je postal katehet na mestnih šolah mesto g. Rozmana, dobivati na leto nagrade 800 gl., ki ostane neizpremenjena.

Prihodnji četrtek bode ob 2 popoldne odborova seja **vdovskega učiteljskega društva**. Na dnevnem redu bode prošnja vdove J. Stamearja, † 1. aprila t. l., za pokojnino oziroma podpornino. Potem zboruje tudi odbor **slov. učit. društva**.

Ude vdovskega učiteljskega društva opozorujemo, da z mescem aprilom mine zadnji obrok za uplačevanje letnine za 1881, letnine za 1881 ni še uplačalo 28. društvenikov, a 1 je dolžan še tretjino vstopnine; da bi vsaj društveniki povedali, da izstopijo!

Občni zbor „**Slov. Matice**“ dné 27. p. m. je bil precej obiskovan. Med drugim je bil sprejet odborov predlog: služba stalnega tajnika naj se razpiše s 600 gl. plače, na tri leta.

Učiteljske skušnje so bile pismeno od 25. — 27., ustmeno od 27. — 30., in praktično pa 30. p. m. Oglasilo se 15 možkih izpraševancev, in 6 ženskih in med temi 2 iz nunskega samostana v Loki.

† 10. p. m. je umerla v tukajšnjem nunskem samostanu nuna Celestina Neža Turšič, v 26. letu svoje starosti. Ranjka je bila doma v Begunjah pri Cerknici in je bila učiteljica v 6. razredu notranjih šol. — Rada še živim, je rekla bajè pobožna ranjka, pa tudi rada Bogu darujem mlado življenje. N. v. m. p.!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Litijskem. Na Irazredni ljudski šoli na Polici učit. služba, l. p. 400 gl. in stanovanje. Prošnje do 12. maja 1881 okraj. šolsk. svètu v Litiji.